

מסורת הש"ס

הזהב פרק רביעי בבא מציעא

נו.

עין משפט
גרי מצוה

(א) דמאי פיה (מ"ג),
 (ב) יבמות פט: קדושין טו:
 י"ב פד: קמח תמורה ה,
 (ג) דמאי פיה (מ"ד),
 (ד) ומהרה"ס לקמן טו:
 (ה) [שבתות מה: א] (ו) ופי'
 חוס' לקמן טו:
 (ז) ופי' כהנה"כ ק"א: (ח) ופי'
 הענין חוס' קדושין טו: ד"ה
 ח"ט פ"ט.

תורה אור השלם

1 ולא תשא עולו חטא
 בדימוס את חלבו
 מנא ואת קדש בני
 ישראל לא תחלו ולא
 תמזו: במדבר י"ז לב
 2 לא תוכל לאכול
 בשעריך מעשר דגן
 ותרשך ירדך ויבכר
 בקרך ויבאך וכל ירדך
 אשר חדר וירבחתך
 תרומת דך:
 דברים י"ב י

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מפני וכו'
 ולא אמרו: י"ב ע' נפי'
 הר"ש פ"ג אמשע"ש ע"י
 משנה ו' דהה"ט ע"ה
 טעם ע"ה ומכ"ט טעם אחר
 ע"ה ז"ה שאלו יטעל היפה
 כ"י ע"ש:

מוסף רש"י

ולא תשא עולו חטא
 בהדימוס את חלבו: את
 ח"ט תרומתו מן המזבח
 תשאו טעם (יבמות פ"ט)
 בהדימוס את חלבו לא תשא
 חטא ח"ט ח"ט תרומתו את
 הכהן שני תשאו חטא
 וקדושו ח"ט: ח"ט ע"ה
 מלוא מן המזבח (רשב"ט)
 ר"ב קמ"ג: שהתורה קודם
 כמו שהיא ר"ב אין תורה
 להחליט ולא לחזור ולתרום
 (ש"ס פ"ג): אין אע"פ קדוש
 נשאת חטא למה: את
 לא עבד וכו' מדי' ויחזור
 ויתרום מן היפה (ש"ס פ"ט)
 אלו ובריש שאין להם
 אונאה: אפילו קמח יומת
 ממתיקין וכו' (י"ג): ונושא
 שכר אינו משלם: ינינה
 וזהו הכתוב: ח"ט י"ג
 דכתיב ח"ט י"ג טעם
 וטעמו ח"ט.

מפני שאמרו. כלומר לפיך הזקיקוהו לכל אלה לחללו תחילה
 נמעות ומזר ומחלל המעות ולא אמרו (א) שיטול היפה שבהן ויאמר
 אם זו של מעשר הרי טוב ואם זו של חולין הרי של מעשר מחוללת
 על זו מפני שאמרו מחללין כסף על נחשת מדוחק אבל כסף
 על כסף לאו דרך חילול הוא ואפי'
 מדוחק נמי לא וכו' דאף כסף על
 נחשת לא המירו אלא בזכות
 הלך לא שיקיים ק"ן שביון מעשר
 הוא ועוד שהפרוטות ממלדות:
קטני מיסא. גבי מעשר דמאי מדוחק
 שלל מדוחק לא וכו' דאף כסף על
 כסף על נחשת מדוחק אין שלל
 מדוחק לא וגבי דמאי תנא מחללין
 אלמנא לרבי מאיר לא עשו בו מחוק:
מחמיר הוא באילנות. של מעשר
 שני של דמאי וממני באכילה קאי:
לא הסירו למכור דמאי. לא המירו
 לחצר הלוקח דמאי שימכרו לאחריס
 עד שיעשר: אלא לפיטון בלבד.
 סיטון חצר לא האריכוהו לעשר אלא
 מוכרו כשהוא דמאי והלוקח ממנו
 יעריס מעשיותיו שהכל יודעין
 שהסיטון ממנה עמי הארץ לוקח
 שהסיטון מן המשפיעין למכור
 נמדה גסה הוא דרכו לקנות פירות
 מרובין ומוכרן לתנוונים: **ובעל**
הביט. הלוקח מעט הארץ: **בין**
קך ובין קך. בין שנה לחזור ולמכור
 נמדה גסה לתנוונים כסיון בין
 שנה לחזור ולמכור נמדה דקה
 לתנוונים נמדת פרוטה לר"ך
 לעשר קודם שימכור לפי שהלוקח
 ממנו סבור שהן מפירות ארצו
 וכו' שהוא מכר מחזיקין אותו
 נחזקת עישר ואין מפרשיין:
תקמים אומרים אחד סיטון ואחד
נעל הביט. שנה למכור נמדה
 גסה כדרך המשפיעין וכדרך
 הקטנות מוכר ושולח לחבירו
 נחזקת כל המוכרים ונותנין נמדה
 גסה נחזקת שלל עישרו דמאי הם
 והלוקח מהם מעשר ואוכל. ונמסכת
 דמאי (פ"ג מ"ה) מפרש אהו מדה
 גסה כיכש שלשה קבין בלם שזה
 ידני: **מן הנחוס.** ע"ה הארץ:
מעשר. דמאי מן החמה כו'. ואפילו
 מן דפוסין הרבה אין הכרעות
 דמות זו לזו וי"ל שנחמס זה לקח
 ככרות של דפוס זה מאיש אחד
 וככרות של דפוס זה מאיש אחר
 ועמי הארץ יש מהם שמעשרין ויש
 מהם שאין מעשרין ושמא זה לא
 עישר זה עישר והמפריש מזה על
 זה מפריש מן החיוב על הפטור ואין
 להן או מן הפטור על החיוב ואין
 שאין שנגדו מתוקן לא חיישין דמאי להכי
 ותליין למימר מהל
 גברא זבין. ואי עשו חיוב כלל האוננת
 המה אע"פ שהחמה יפה מן האוננת
 לא חיישין כדרכי אילנאי:

לא התירו לטכור דמאי אלא לסיטון בלבד. וא"ת דנפרק הספיקה
 (כ"ב דף פ"ח. ופ"ט) אמרינן הלוקח ירק מן השוק כו' גמר
 בלבו לקנות קנה ונתחייב נמעשר ואי אפשר להחזירו אלא א"כ
 יעשר אלמנא אין מוכרין דמאי לעם הארץ וי"ל דהכל איירי למכור
 לחצר ותו י"ל כמו שהמירו להאכיל
 לעניים ולאכנסאיש דמאי כך המירו
 למטר לפיטון ולנעל הבית כשמוכרה
 נמדה גסה:

הלוקח מן הנחמס. הכי איתא
 ממני' דדמאי פ"ה הלוקח
 מן הנחמס מעשר מן החמה על
 האוננת ומן האוננת מן החמה ואפי'
 מדפוסים הרבה דכרי ר"מ רבי
 יהודה אוקר שאני אומר חטאים של
 אמש היו משל אחד ושל היום משל
 אחר הלוקח מן הפלטור מעשר מן
 כל דפוס ודפוס דכרי רבי מאיר
 רבי יהודה אומר מאחד על הכל
 והשתא קשה מאי קאמר בשלמא מן
 האוננת כו' אלא מדפוסים הרבה
 קמאי אדרבה מן האוננת על החמה
 קשה טפי דמיקל מרבי יהודה דכרי
 יהודה אוקר אבל מדפוסים הרבה
 לא פליג דקמאי שאני אומר חטאים
 של אמש היו משל אחר משמע דלא
 פליג אלא אוננת ועוד דאפילו
 בפלטור דאוקר ר' מאיר שרי ר'
 יהודה מאחד על הכל כ"ש נחמס
 וי"ל דה"פ דמתניתין הלוקח מן
 הנחמס מעשר מן החמה על האוננת
 אפילו הן החמה והאוננת מדפוסים
 הרבה דכרי ר"מ ר' יהודה אוקר
 צלוונת על החמה היכא שהם
 מדפוסים הרבה שאני אומר של
 אמש דהיינו האונן משל אחר כיון
 דאיכא נמי דפוס משונה משל היום
 והשתא פריך שפיר בשלמא לוני
 ותמה מדפוס אחד כדרכי אילנאי
 דשרי דיעבד דבדאי ולכן דדמאי
 מעשר אף לנחמילה אלא כשהחמה
 ואוננת מדפוסים הרבה אלא שרי
 הלא רבי מאיר מיקל טפי מרבנן ורבינא
 ידע שפיר דאוקר ר"מ בפלטור משום
 דמתרי ותלם זבין אלא דמ"מ פריך
 מהל דמיקל ר' מאיר מרבנן ואפי'
 משני דלאו בקולא וחומרה תלי טעמא
 דר"מ אלא כרגילות ומנהג נחמס
 מהל גברא זבין ולוקח פעמים ז'
 מיני תבואות והכל דאחד ועושה
 אותם בשני דפוסין כדי לידע אהו
 מתבואה רעה ולאזו מעובה ורבי
 יהודה סגר כיון שהיא חמה ואוננת

מפני שאמרו "מחללין אותו כסף על נחשת
 מדוחק לא שיקיים כן אלא שחזור ומחללין
 על הכסף קתני מידת מחללין מדוחק
 מדוחק אין שלא מדוחק לא אמר רב יוסף
 אע"פ שמיקל רבי מאיר בפדיונו מחמיר הוא
 באכילתו דתניא לא התירו למכור דמאי
 אלא לסיטון בלבד ובעל הבית בין כך ובין
 כך צריך לעשר דברי ר' מאיר והכ"א אחד
 הסיטון ואחד בעל הבית מוכר ושולח
 לחבירו ונותן לו במתנה ואינו הושש מתיב
 רבינא ^ההלוקח מן הנחמס מעשר מן
 החמה על האוננת ומן האוננת על החמה
 ואפי' מדפוסים הרבה דכרי ר"מ בשלמא מן
 האוננת על החמה כדרכי אילנאי ^הדא"ר
 אילנאי מניין לתורם מן הרעה על היפה
 שתרומתו תרומה שנאמר ו'לא תשא עולו
 חטא כהרימכם את חלבו ממונו אם אינו
 קדש נשיאת חטא למה ימכאן לתורם מן
 הרעה על היפה שתרומתו תרומה אלא
 אפי' מדפוסים הרבה ליהוש דלמא אתי
 לאפרושי מן החיוב על הפטור ומן הפטור
 על החיוב אמר אביי ר' אלעזר שפיר קא
 קשיא ליה ושמואל לא שפיר קא משני ליה
 דקשיא ליה לר' אלעזר מיתה דבידי שמים
 ומשני ליה שמואל מיתה ב"ד דלמא שאני
 מיתה ב"ד דחמירא ורב ששת לא שפיר קא
 מותיב ליה דקאמרי אינהו מיתה ומותיב
 רב ששת לאו דכתיב ^הלא תוכל לאכול
 בשעריך ולמאי דמותיב רב ששת רב יוסף
 שפיר קא משני ליה אלא רבינא עד
 דמותיב מנחתום לסייע ליה מפלטור דתנן
^ההלוקח מן הפלטור מעשר מן כל דפוס
 ודפוס דברי ר"מ אלא מאי אית לך למימר
 פלטור מתרי תלתא גברא זבין נחתום נמי
 מהל גברא הוא ובין רבא אמר שמואל
 שפיר קא משני ליה שם מיתה בעולם:
מתני' ^הואלו דברים שאין להם אונאה
^ההעבדים והשטרות והקרקעות וההקדשות
 אין להן תשלומי כפל ולא תשלומי
 ארבעה וחמשה ^הושומר חנם אינו נשבע
 ונושא שכר אינו משלם ^הרבי שמעון אומר
 קרשים

וגם הדפוסים משונים מוכח מילתא דמשני בני אדם לקח אבל בשני
 של דפוסים אחד אפי' בפלטור לא חייש רבי יהודה: **נשיאות האא**
פ"ה. ואם תאמר דלמא נשיאות חטא משום דלכולו בלא הפרשה
 אחרת וי"ל דמשמע קרא דהפרשה גרידא הוי נשיאות מטא"ס:
 ילאו

קמח א מ"י פ"ד מהל'
 מפער ע"י ה"ל א
 סמך ע"י ק"ל:
 קמח ב מ"י פ"ד מהל'
 מעשר הלכה ג:
 ק"ג ג מ"י פ"ד מהל'
 מעשר הלכה ה ופי'
 מהל' במסות ה"ל א:
 קמח ד מ"י פ"ד מהל'
 תרומות ה"ל ג
 (עושה"ש י"ד פ"י שלל ספיק'
 ג):
 קמח ה מ"י פ"ד מהל'
 מעשר הלכה ו:
 קמח ו מ"י פ"ד מהל'
 המורה ה"ל ח סמך
 ללחין ק"ה עושה"ש מ"מ פ"י
 ר"ס ספיק' ט:
 קמח ז מ"י פ"ד מהל'
 גיטות ה"ל א וה"ל ג
 עושה"ש פ"י ט"ג סמך ע"י
 ט:
 קמח ח מ"י פ"ד מהל'
 שבתות הלכה א
 סמך ע"י ט"ג עושה"ש מ"מ
 פ"י ט"ו ספיק' לע ופסק' ג
 ופי' א"ה ספיק' א ופי' ט"ה
 ספיק' א:

וגם הדפוסים משונים מוכח מילתא דמשני בני אדם לקח אבל בשני
 של דפוסים אחד אפי' בפלטור לא חייש רבי יהודה: **נשיאות האא**
פ"ה. ואם תאמר דלמא נשיאות חטא משום דלכולו בלא הפרשה
 אחרת וי"ל דמשמע קרא דהפרשה גרידא הוי נשיאות מטא"ס:
 ילאו